

Werknemers raken 'overschoold'

Steeds meer mensen werken onder hun opleidingsniveau. De kansen van werknemers op een baan die past bij hun opleiding zijn afgenomen. Uit onderzoek van de Stichting Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarkt-onderzoek (OSA) blijkt dat in Nederland sprake is van een gestaag toenemende overscholing. Niet iedereen is het eens met deze bevindingen.

De onderzoekers schrijven

in *De kwalitatieve structuur van de werkgelegenheid in Nederland, deel IV* dat het algemene niveau van de banen vanaf 1960 gestegen is. Maar omdat het opleidingsniveau van de mensen die de banen bezetten sterker is gegroeid, komen steeds meer mensen in lagere functies terecht.

In 1995 werkten 38 procent van de werknemers in een lagere functie dan hun opleidingsniveau zou rechtvaardigen. In 1971 bedroeg dit nog maar 17 procent. Voor hogeropgeleiden zijn deze percentages respectievelijk 22 en vier procent.

Volgens onderzoekers van het concurre-

rende Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) is in het onderzoek onvoldoende rekening gehouden met de *upgrading* van functies. 'De inhoud van veel banen is gecompliceerder geworden. Waar bijvoorbeeld vroeger een hbo'er zat, zit nu een wo'er. In het onderzoek is het functie-niveau echter constant gehouden. Dan lijkt het alsof iemand onder zijn niveau werkt, maar dat is dus niet zo,' aldus L. Borghaus van het ROA.

In het onderzoek wordt de suggestie gewekt dat de positie van veel werknemers is verslechterd. De onderzoekers noemen

dit neerwaartse verdringing: academici komen op de plek van hbo'ers, hbo'ers op die van mbo'ers enzovoort. Met name lageropgeleiden zijn van deze ontwikkeling de dupe. Zij worden meer dan anderen verdrongen uit de werkgelegenheid.

Bovendien biedt gesubsidieerde laagbetaalde arbeid - zoals Melkertbanen - geen structurele oplossing voor de groeiende discrepantie tussen het baan- en opleidingsniveau, schrijven de onderzoekers. Ook het verlagen van de onderwijsparticipatie is geen oplossing, omdat dit 'op gespannen voet staat met het streven naar een kennisintensieve economie'.

De onderzoekers van de OSA, onder leiding van de hoogleraar F. Huijgen, pleiten voor het scheppen van banen aan de bovenkant van de arbeidsmarkt. 'Dit zou ruimte scheppen op de lagere niveaus waardoor het neerwaartse verdringingsproces kan worden teruggedrongen.'

Volgens Borghaus van het ROA klopt de tendens van neerwaartse verdringing wel, maar niet de conclusie om banen te scheppen in de top van de arbeidsmarkt. 'Dit zou misschien juist zijn als er nog steeds een overschot aan academici zou bestaan. Maar halverwege de jaren negentig is een omslag ontstaan. Je ziet nu dat de vraag naar academici voor veel sectoren het aanbod overstijgt. Academici zijn steeds geliefder geworden. Hun positie is juist verbeterd.'

Het ROA zoekt de oplossing voor neerwaartse verdringing aan de aanbodzijde: bij- en omscholing van langdurig werklozen, met name de groep met goede arbeidsmarktperspectieven. Het gaat hierbij om een groep van ruim honderdduizend personen, zo becijferde het onderzoekscentrum in 1997. Het ROA zit met deze visie veel meer op de lijn van het kabinet dan de onderzoekers van concurrent OSA. (AH) ●